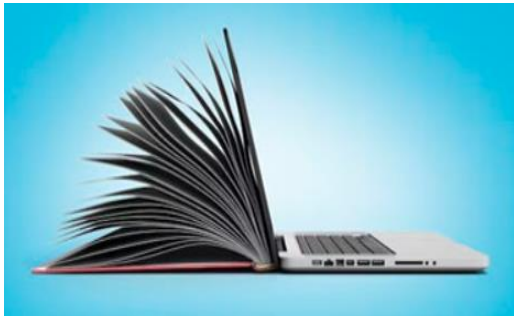


ОСВІТЯНСЬКІ БІБЛІОТЕКИ В УМОВАХ ЦИФРОВОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ СУСПІЛЬСТВА (реферативний огляд)



Автор-упорядник:

Лариса Олександрівна ПОНОМАРЕНКО

кандидат наук із соціальних комунікацій, науковий співробітник відділу наукового інформаційно-аналітичного супроводу освіти, завідувач відділу науково-освітніх інформаційних ресурсів, ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського

ORCIDiD: [0000-0002-4388-274X](https://orcid.org/0000-0002-4388-274X)

Bibliometrics: [BUN0026568](https://publons.com/author/urn:lsid:publons.com/urn:lsid:iml.org/0000-0002-4388-274X)

5

Стратегія розвитку бібліотечної справи на період до 2025 року «Якісні зміни бібліотек для забезпечення сталого розвитку України» (Кабінет Міністрів України, 2016) визначає пріоритетні напрями та стратегію реалізації державної політики цифровізації бібліотек, зокрема в частині формування електронного бібліотечно-інформаційного простору, створення повноцінного електронного каталогу бібліотек тощо. Упровадження інформаційно-комунікаційних технологій (далі – ІКТ) уможливило створення віртуального інформаційного простору бібліотечних установ, призначеного для задоволення інформаційних потреб користувачів. Складовими такого віртуального простору є віртуальні представництва, сервіси та послуги: портали, сайти, електронні каталоги, довідкові онлайн-служби, блоги, сторінки груп користувачів у популярних соціальних мережах тощо. Зазначено, що електронні бібліотеки порівняно з традиційними мають низку переваг: надання більше можливостей для пошуку відомостей та їхнього опрацювання; забезпечення широкого доступу користувачів до своїх фондів за допомогою представлення їх у комп'ютерній мережі; забезпечення доступності інформації цілодобово та повсюдно; подання інформаційних матеріалів у різних форматах (текст, малюнок, діаграма, аудіо, відео) тощо. Унаслідок упровадження новітніх ІКТ у діяльність бібліотек виникли віртуальні бібліотеки – розподілені в просторі телекомунікаційної мережі загального користування, орієнтовані на обмін інформацією між бібліотеками. Середовище віртуальної бібліотеки формують з низки бібліотек, територіально віддалених одна від одної, які виконують функції інтегрованого спілкування та отримання інформації про бібліотечні ресурси. Представлено публікації, які висвітлюють загальні питання цифрової трансформації бібліотек: актуальні цифрові проекти, особливості інноваційної діяльності бібліотек в умовах цифрового суспільства, концепція та складники моделі бібліотеки наступного покоління – Бібліотеки 4.0. Висвітлено український досвід освітянських бібліотек щодо формування електронного бібліотечно-інформаційного простору, зокрема комплексне дослідження форм і методів, науково-методичні засади розвитку освітянських бібліотек як важливого складника освітнього середовища, досвід створення і використання інформаційних ресурсів. Відображено зарубіжний досвід діяльності бібліотек закладів освіти, зокрема організації цифрових бібліотек та колекцій в Індії, Німеччині, Франції, країнах Африки залучення бібліотекарів до дослідницьких процесів, а також розкрито особливості позиціонування бібліотек в інтерактивному просторі, ролі цифрових бібліотек у дистанційній освіті та процесі електронного навчання. Запозичення зарубіжного досвіду та його адаптація у діяльність освітянських бібліотек України сприятиме прискоренню інтеграції в європейський, світовий освітній і науковий простір та в цілому забезпечить піднесення інтелектуального і духовного потенціалу людства.

Ключові слова: освітянські бібліотеки, інформаційний супровід, бібліотека 4.0, цифрова трансформація, електронне інформаційне середовище.

⁵ Джерело: <https://lib.npu.edu.ua/novyny/de-pochitati-u-sviti-elektronnikh-bibliotek>

ЗАГАЛЬНІ ПИТАННЯ ЦИФРОВОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ БІБЛІОТЕК

1. Денбновецький С. О. Цифрова трансформація українських бібліотек в умовах глобалізаційних перетворень. *Бібліотекознавство. Документознавство. Інформологія*. 2022. № 1. С. 26–33. Бібліогр.: 17 назв. <http://journals.uran.ua/bdi/article/view/257256> (дата звернення: 25.09.2023).

Мета статті – визначити актуальні проєкти цифрової трансформації бібліотек у період глобалізаційних перетворень. Методологія дослідження ґрунтується на загальнонаукових та спеціальних методах дослідження. Зокрема, завдяки застосуванню методів опису та порівняння, аналізу й синтезу, узагальнення й абстрагування висвітлено цифрову трансформацію бібліотек у період глобалізаційних перетворень. Наукова новизна роботи полягає в тому, що на основі дослідження значної джерельної бази репрезентовано особливості цифрової трансформації бібліотек у період глобалізаційних перетворень. Доведено, що доступність інформації надзвичайно є важливою для розвитку громад і громадянського суспільства загалом. Усі кроки, які здійснює сьогодні держава разом із відповідальним бізнесом, роблять інформацію доступною для мешканців сільської місцевості, а бібліотеки – новими сучасними інформаційними хабами, центрами активізації життя в громаді, сучасними осередками для навчання й спілкування. Можемо констатувати, що подальша цифрова трансформація бібліотек у період глобалізаційних перетворень потребує посиленої уваги щодо вдосконалення політики втілення конкретних кроків на цьому шляху. Сучасні процеси інформатизації українських бібліотек перебувають у постійній залежності від новітніх інформаційних технологій, до яких вони весь час вимушені пристосовуватися у процесі їхнього просування у суспільстві. Таким чином, бібліотеки сьогодні – це нові сучасні інформаційні хаби, центри активізації життя в громаді, актуальні осередки для навчання й спілкування. Саме у бібліотеках громадяни можуть реалізувати свою потребу в цифровій освіті, отримати доступ до інформаційно-знанняєвого ресурсу. Освоєння цифрових навичок упродовж життя – це потреба сучасної людини, а бібліотеки стануть саме тими місцями, де кожний член громади може це безкоштовно зробити.

2. Добровольська В. В., Чередник Л. А. Інноваційна діяльність бібліотек в умовах цифрового суспільства. *Бібліотекознавство. Документознавство. Інформологія*. 2023. № 1. С. 5–11. Бібліогр.: 21 назва. URL: <http://journals.uran.ua/bdi/article/view/276758> (дата звернення: 25.09.2023).

Мета роботи – висвітити діяльність бібліотек як одного з найдавніших соціокультурних інститутів, окреслити особливості їхньої інноваційної діяльності в умовах цифрового суспільства. Методологія дослідження ґрунтується на застосуванні загальнонаукових і спеціальних методів пізнання, зокрема термінологічного і системного підходів, аналізу, синтезу, логічного методу, методу візуалізації результатів дослідження. Використано також методи контент-аналізу, порівняльний та аналітичний моніторинг інтернет-ресурсів бібліотек України. Наукова новизна статті полягає в розширенні уявлень про

реалії трансформації діяльності бібліотек, їхнє входження в соціокультурний простір та функціонування бібліотек в умовах цифрового суспільства.

Висновки. У ХХІ столітті в умовах цифрового суспільства відбувається трансформація діяльності бібліотек, і вони стають центрами не тільки наукової, а й соціально значущої інформації. Змінюються форми й види роботи з користувачами. З-поміж нових форм обслуговування користувачів популярними сьогодні вже стали віртуальні виставки, онлайн-екскурсії, презентації, відеолекції, відкритий доступ до цифрових колекцій тощо. Набирають обертів такі інноваційні форми роботи, як буккросинг, буктрейлер, бібліофреш, квест, бібліотечний флешмоб, інформаційний брифінг, коворкінг, коучинг тощо. Популярними стають електронні бібліотеки, що можуть надавати повсюдний і цілодобовий доступ до документів різного формату (текст, діаграма, аудіо-, відеодані). Світовий досвід показує, що важливим кроком у розвитку бібліотек і забезпеченні ними інформаційних потреб користувачів є обов'язкове створення інформаційно-бібліотечних мереж, пошук і застосування нових форм роботи. Упровадження новітніх інформаційних технологій дає змогу створювати віртуальні бібліотеки, блоги, сторінки в соціальних мережах тощо.

3. Назаровець С., Кулик Є. Бібліотека 4.0: технології та сервіси майбутнього. *Бібл. вісн.* 2017. № 5. С. 3–14. Бібліогр.: 35 назв. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/bv_2017_5_3 (дата звернення: 25.09.2023).

У статті представлено концепцію та складники моделі бібліотеки наступного покоління – Бібліотеки 4.0. Розглянуто передові інтернет-технології, які можуть використовуватися для впровадження інноваційних бібліотечних послуг і сервісів, спрямованих на задоволення потреб користувачів з урахуванням особливостей інформаційної взаємодії в суспільстві. Аргументовано, що модель Бібліотеки 4.0 не зможе ґрунтуватися винятково на технологіях, адже їх упровадження призведе до зміни структури інформаційних потреб користувачів, трансформації фізичного простору бібліотек, переосмислення моделей організації та фінансування інформаційної галузі загалом. Для комплексного розгляду перспектив побудови цілісної концепції Бібліотеки 4.0 використано окремі тренди американського Center for the Future of Libraries. Особливо успішним напрямом, що динамічно розвивається, стала активна пропаганда та підтримка бібліотекарями руху Відкритого доступу, яка не обмежується лише доступом до препринтів чи постпринтів, а передбачає безперешкодний легальний доступ до всіх типів наукових документів – вихідних даних досліджень, зображень, відео, програмного коду тощо. Іншими відомими прикладами підтримки ініціативи Open Knowledge є такі, як відкрита багатомовна мережева енциклопедія «Вікіпедія», масові безкоштовні онлайн-курси. На думку авторів, поширення та використання інноваційних технологій суттєво змінює і завдання освіти, зумовлює появу нових форм і методик навчання відповідно до потреб суспільства, в якому знання, інтелект набувають статусу ключових стратегічних ресурсів соціально-економічного розвитку. Серед вже існуючих інноваційних освітніх підходів нині стрімко поширюються та набувають дедалі більшої користувацької популярності масові відкриті онлайн-

курси (Massive Open Online Courses) – одна з нових удосконалених форм дистанційної освіти, що передбачає використання онлайн-середовища як простору для вивчення різних дисциплін. В основі онлайн-навчання лежить інтерактивна взаємодія тих, хто навчається, з навчальними ресурсами. Вивчення дисциплін здійснюється в зручний для учнів час, може охоплювати слухання подкастів, перегляд відеолекцій, роботу з інтерактивними підручниками, тематичні дослідження тощо.

4. Салата Г. В. Тенденції і розвиток бібліотек у цифровому середовищі. *Вісн. Харків. держ. акад. культури* : зб. наук. пр. / Харків. держ. акад. культури ; за заг. ред. А. А. Соляник. Харків : ХДАК, 2022. Вип. 61. С. 30–39. Бібліогр.: с. 37–39. URL: <http://v-khsac.in.ua/article/view/261375>.

Розглянуто певні трансформації, що простежуються у функціонуванні бібліотек, та здійснено огляд причин, які цьому передують. Означено проблематику наявних способів опанування бібліотеками цифрового простору, зокрема за допомогою переведення паперових каталогів у цифровий формат, інтеграції різних видів літератури із бібліотечного фонду в е-простір. Наголошено на потребі проведення зовнішньої PR-кампанії, обґрунтовано потребу у формуванні стратегії іміджмейкінгу. Зазначено, що до переліку нових форматів, у яких може реалізуватись бібліотека, слід долучити створення власних зон для коворкінгу, організацію літературних вечорів. Комерціалізація окремих проєктів уможливить залучення інвестицій для оптимізації технічного функціоналу і контенту українських бібліотек.

ОСВІТЯНСЬКІ БІБЛІОТЕКИ УКРАЇНИ У ФОРМУВАННІ ЕЛЕКТРОННОГО БІБЛІОТЕЧНО-ІНФОРМАЦІЙНОГО ПРОСТОРУ

5. Добко Т., Хемчян І. Науково-методичні засади розвитку освітнянських бібліотек як важливого складника освітнього середовища: підсумки наукового дослідження. *Наукові праці Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського*. 2019. Вип. 56. С. 90–110. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/nprnbuimviv_2019_56_8 (дата звернення: 25.09.2023).

Висвітлено результати прикладного наукового дослідження «Науково-методичні засади розвитку освітнянських бібліотек як важливого складника освітнього середовища», яке проводив колектив науковців Державної науково-педагогічної бібліотеки України імені В. О. Сухомлинського упродовж 2017-2019 рр. Уперше здійснено комплексне дослідження форм і методів, науково-методичних засад розвитку освітнянських бібліотек як важливого складника освітнього середовища; досліджено тенденції розвитку провідних освітнянських бібліотек із метою прискорення процесу трансформації їх у сучасні базові галузеві бібліотечно-інформаційні комплекси та забезпечення інтеграції ресурсів бібліотек у світовий інформаційний простір; здійснено узагальнення та поширення кращого досвіду інформаційної діяльності бібліотек освітнянської галузі. Дослідження засвідчило потребу в підготовленій довідковій, науково-практичній і методичній продукції для мережі освітнянських бібліотек,

необхідність оптимізації системи підвищення кваліфікації фахівців освітянських бібліотек із застосуванням сучасних інноваційних форм і методів, засобів інформаційно-комунікаційних технологій.

6. Кропачева Н. М. Особливості змісту та технологій висвітлення інформаційних ресурсів мережі освітянських бібліотек в умовах воєнного стану. Вісник Книжкової палати. 2023. С. 19–27. Бібліогр.: с. 25–26 (18 назв.). URL: <http://visnyk.ukrbook.net/article/view/276407>.

Розглянуто діяльність бібліотек закладів вищої педагогічної освіти – учасниць мережі освітянських бібліотек МОН і НАПН України в контексті створення, поширення та популяризації інформаційних ресурсів найбільш значущого соціального спрямування в умовах воєнного стану. Для визначення репрезентативної вибірки сформовано вимоги до відбору бібліотек за класифікаційними ознаками (педагогічний профіль), наявністю сайту (сторінки). З урахуванням типу закладу вищої педагогічної освіти схарактеризовано діяльність бібліотек зі створення інформаційних продуктів освітнього, культурно-просвітницького спрямування, особливістю яких є громадянська й національно спрямована тематика. Значний сегмент публікацій, присвячених розробленню та поширенню ресурсів, наведених у статті, відображає значущість порушеної проблеми. Проаналізовано види інформаційних продуктів, розміщених на сайтах бібліотечних установ закладів освіти, з-поміж яких виокремимо такі: електронні покажчики, дайджести, бібліографічні огляди, тематичні бібліографічні списки, презентації, віртуальні виставки, відеопрезентації, мультимедійні видання, календарі знаменних і пам'ятних дат. Зазначено, що ці ресурси відрізняються за жанрами, каналами транслявання, принципом взаємодії та адресністю. Доведено, що в умовах воєнного стану основним атрибутом консолідації стає громадянська й патріотична спрямованість інформаційних ресурсів. Наголошено на актуальності віддзеркалення тематичного спектра інформаційних продуктів громадянського та національно-патріотичного спрямування мережі освітянських бібліотек МОН і НАПН України у змістовій і видовій диференціації.

7. Кучерук О. А., Караман С. О., Караман О. В. Науково-освітні електронні бібліотеки у фаховій підготовці майбутніх учителів-словесників. *Інформаційні технології і засоби навчання*. 2018. Т. 65, № 3. С. 152–165. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ITZN_2018_65_3_14 (дата звернення: 25.09.2023)

У статті розглянуто проблему використання ресурсів електронних бібліотек у закладах вищої освіти, розкрито основні напрями застосування відповідних цифрових ресурсів і наведено методичні рекомендації. Обґрунтовано актуальність використання електронних бібліотек з метою підвищення якісного рівня фахової освіти студентів-філологів та їхньої наукової діяльності. Уточнено сутність поняття «електронна бібліотека». На основі аналізу наукових праць, синтезу навчально-методичних ідей, узагальнення власного досвіду педагогічної роботи з'ясовано стан використання електронних бібліотек у професійно орієнтованій підготовці майбутніх учителів-словесників, визначено умови ефективного використання ресурсів електронних бібліотек у

фаховій підготовці майбутніх учителів-словесників. Здійснено аналіз практики використання ресурсів електронних бібліотек для підтримання навчання й наукових досліджень студентів-філологів. У цьому контексті описано результати опитування й анкетування студентів-філологів щодо активності й ефективності використання ресурсів електронних бібліотек в освітньому процесі. Емпіричним шляхом підтверджено, що інтеграція цифрових ресурсів електронних бібліотек у традиційну систему освіти філологів сприяє підвищенню внутрішньої мотивації до навчання, активізації самостійної інформаційно-пізнавальної діяльності студентів, формуванню ключових і фахових компетентностей. Наголошено, що ефективність опрацювання ресурсів електронних бібліотек у фаховій підготовці майбутніх учителів-словесників залежить від рівня ІКТ-компетентності студентів і викладачів. Визначено перспективи дослідження проблеми використання ресурсів електронних бібліотек як необхідного інструменту для осучаснення змісту і технологій професійної підготовки студентів-філологів.

8. Левченко Н. Електронні ресурси бібліотеки в інформаційному забезпеченні навчального процесу. *Вісник Книжкової палати*. 2018. № 10. С. 27–30. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vkp_2018_10_7.

Проаналізовано роль електронних інформаційних ресурсів бібліотек закладів вищої освіти в інформаційно-освітньому та академічному просторі, рівень розвитку електронних ресурсів і завдання, які можуть бути розв'язані у перспективній площині трансформацій української освіти й науки. З-поміж головних функцій бібліотеки ЗВО виокремлено такі: надання доступу локальним і віддаленим користувачам до повнотекстових баз даних, що стимулює читацьку ініціативу та розвиває дослідницьку діяльність; послуги довідкового характеру з можливістю виконання читацьких інформаційних запитів; супровід дистанційної освіти; створення електронного читального залу навчальних матеріалів; співпраця бібліотекарів і науковців у сфері створення й поширення наукової та навчальної інформації. Висвітлено використання електронних ресурсів бібліотеки у навчальному процесі на прикладі Науково-технічної бібліотеки Національного університету харчових технологій. У висновках зазначено, що управління електронними інформаційними ресурсами (створення, отримання, використання) у забезпеченні навчального процесу є одним із найважливіших і найперспективніших напрямів сучасної бібліотечної практики, до якого залучено більшість структурних підрозділів установи – від комплектування до обслуговування й зберігання.

9. Міщанин Н. Проблеми формування інтернет-ресурсів бібліотек системи неперервної педагогічної освіти України. *Вісн. Кн. палати*. 2019. № 10. С. 30–34. Бібліогр.: 18 назв. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vkp_2019_10_9.

На основі результатів контент-аналізу вебсайтів центральних і регіональних установ системи неперервної освіти України схарактеризовано сучасний стан інтернет-ресурсів бібліотек ОППО, визначено проблеми їх формування та напрями вдосконалення. Розглянуто особливості типовидової структури повнотекстового контенту інституційних репозитаріїв бібліотек обласних інститутів післядипломної педагогічної освіти (ОППО) України,

наголошено на низькому рівні оприлюднення ними результатів підвищення кваліфікації педагогічних працівників. Доведено потребу вдосконалення бібліотечно-інформаційного забезпечення суб'єктів системи неперервної педагогічної освіти на основі посилення корпоративної взаємодії освітянських бібліотек, активізації координаційної діяльності провідних книгозбірень, що виконують функції науково-методичних центрів галузі. Обґрунтовано вагомий внесок Державної науково-педагогічної бібліотеки України імені В. О. Сухомлинського (ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського) в розроблення типової структури вебсайту педагогічної бібліотеки, обов'язковими компонентами якого мають бути: електронний каталог і повнотекстові бази даних; проблемно-тематичний навігатор як система гіперпосилань на профільні інтернет-ресурси вітчизняних і закордонних агрегаторів бази даних; створення рубрикації повнотекстового контенту інституційного репозитарію за типами документів, що архівуються в ньому, для якнайповнішого відображення результатів діяльності освітянських установ. Зауважено, що система онлайн-інформаційних продуктів і послуг освітянських бібліотек має постійно розвиватися і збагачуватися інноваційними формами дистантного обслуговування користувачів. Важливим напрямом роботи науково-методичних центрів мережі освітянських бібліотек має бути організація системних заходів із підвищення кваліфікації працівників, розподіл обов'язків щодо агрегації єдиного корпоративного повнотекстового інтернет-ресурсу галузі.

10. Павенко Н. В. Online мобільність бібліотек як закладу професійної освіти як механізм інноваційного розвитку сучасного інформаційного простору. *Використання інструментів веб-технологій як основа розширення бібліотечних он-лайн послуг у формуванні сучасного іміджу бібліотеки*: матеріали наук.-практ. інтернет-конф., Ужгород, 18–25 черв. 2019 р. / ДВНЗ «Ужгородський національний університет», Наук. б-ка. Електрон. дані. Ужгород, 2019. URL: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/bitstream/lib/24622/3/ON-LINE%20МОБІЛЬНІСТЬ%20БІБЛІОТЕКАРЯ.pdf> (дата звернення: 25.09.2023).

Статтю спрямовано на удосконалення професійної мобільності бібліотекарів закладів професійної освіти, активізацію їх творчої діяльності у віртуальному просторі. Автором обґрунтовано упровадження інтернет-інструментарію в діяльність бібліотек професійних освітніх закладів. Наведено приклади інтернет-сервісів для швидкого опанування онлайн-середовища, які залежно від свого призначення можна розділити на такі групи: мережеві офіси; сервіси для створення та зберігання презентацій; сервіси для створення дидактичних завдань; соціальні фотосервіси; мережеві карти знань; програми для спілкування онлайн; сервіси для створення власного сайту або блогу; сервіси для створення опитувань, анкет і тестів.

11. Ржеуський А., Кунанець Н. Бібліотечно-інформаційне обслуговування користувачів в умовах карантину на прикладі бібліотек педагогічних закладів вищої освіти. *Бібліотечний вісник*. 2022. № 2. С. 35–45. DOI: <https://doi.org/10.15407/bv2022.02.035>.

Мета статті полягає у проведенні порівняльного аналізу дистанційних послуг, що надаються бібліотеками педагогічних університетів під час карантину, та на основі порівняльного аналізу (бенчмаркінгу) визначити лідера серед бібліотек із

надання дистанційних послуг. Досягненню поставленої мети сприяло використання загальнонаукових методів дослідження: аналізу, синтезу, узагальнення, порівняльного аналізу, бенчмаркінгу. Здійснено порівняльний аналіз дистанційних послуг бібліотек педагогічних університетів України. Книгозбірні розподілено за групами для більш зручного й детального порівняльного аналізу. В рамках груп визначено бібліотек-лідерів з надання дистанційних послуг під час карантину. Зазначено, що лідером із надання дистанційних послуг під час карантину є бібліотека університету Григорія Сковороди в Переяславі. У висновках наголошено на тенденції до зростання кількості й різноманітності онлайн-послуг, які нині надаються бібліотеками педагогічних вищих навчальних закладів, акцентовано на необхідності подальшого удосконалення їхньої роботи з використанням бенчмаркінгу. Дослідження засвідчило зростання кількості та поліпшення якості дистанційних послуг бібліотек педагогічних університетів України під час карантину, зумовленого коронавірусною хворобою Covid-19.

12. Ржеуський А., Кунанець Н. Електронні інформаційні ресурси бібліотек галузевих закладів вищої освіти України під час карантинних обмежень та воєнного стану. *Укр. журн. з бібліотекознавства та інформ. наук.* 2023. Вип. 11. С. 96–110. Бібліогр.: с. 106–109. URL: <http://librinfosciences.knukim.edu.ua/article/view/282667>.

Досліджено вебсайти бібліотек галузевих закладів вищої освіти України. Проведено порівняльний аналіз електронних інформаційних ресурсів бібліотек під час карантинних обмежень та воєнного стану. За результатами дослідження визначено лідера серед бібліотек галузевих закладів вищої освіти України із забезпечення користувачів інформаційними ресурсами під час карантину та воєнного стану – бібліотеку Київського університету імені Бориса Грінченка. Вона надає користувачам низку дистанційних електронних інформаційних ресурсів: електронний каталог, інституційний репозитарій, аудіокниги, віртуальні виставки, нові надходження у вигляді презентацій, повнотекстові колекції рідкісних видань та творів Б. Грінченка, тестовий доступ до наукометричних платформ і баз даних – Scopus, Web of Science, EBSCOhost, Bentham Science, ScienceDirect, корпоративної електронної бібліотеки Alpina Digital. Доцільно, щоб бібліотека-лідер поділилась досвідом з іншими книгозбірнями.

13. Якуніна Н. В. Бібліотеки закладів вищої освіти: сучасні виклики. *Бібл. Меркурій.* 2019. Вип. 2(22). С. 267–272. Бібліогр.: 8 назв. URL: <http://vislib.onu.edu.ua/article/view/180388>; http://nbuv.gov.ua/UJRN/libmer_2019_2_25.

Висвітлено результати аналізу діяльності бібліотек ЗВО України за 2018 рік. Проаналізовано результати анкетування, що їх проводив науково-методичний відділ Наукової бібліотеки імені М. Максимовича Київського національного університету імені Тараса Шевченка як координаційний центр роботи бібліотек ЗВО. Зроблено висновки про специфіку напрямів інноваційних рішень бібліотек, що уможливило розширення спектра діяльності бібліотеки як культурно-освітнього-інформаційного центру. Перспективи дослідження полягають у подальшому вивченні та вдосконаленні методичного вектору координаційного центру, що сприяє поглибленню розуміння потреби реформатування напрямів роботи конкретних бібліотек та мережі ЗВО в цілому.

14. The Webportal of V. O. Sukhomlynsky State Scientific and Pedagogical Library of Ukraine as an Information Resource for Implementation of Research in Education, Pedagogy and Psychology [Electronic resource] / Larysa D. Berezivska, Olga P. Pinchuk, Nataliya V. Varaksina. *Information Technologies and Learning Tools*. 2020. Vol. 78, № 4. P. 249–265. Bibliography: 32 titles. URL: <https://journal.iitta.gov.ua/index.php/itlt/article/view/4055> (date of request: 23.09.20223).

В умовах цифрової трансформації суспільства й інтеграції української науки та освіти до європейського науково-освітнього простору постає потреба в здійсненні якісних, конкурентоспроможних, затребуваних теорією й практикою наукових досліджень. У цьому процесі визначальним є створення та успішне функціонування системи інформаційно-аналітичної підтримки досліджень з питань освіти, педагогіки, психології. Аргументовано, що в сучасних умовах наукові бібліотеки акумулюють матеріали для цифрової освіти та можуть ефективно виконувати функцію центрів навчання упродовж життя. Бібліотека має бути повноцінною частиною відкритого науково-освітнього простору. Презентовано науково-освітній спільноті інформаційний освітній ресурс Державної науково-педагогічної бібліотеки України імені В. О. Сухомлинського (ДНПБ) Національної академії педагогічних наук України (НАПН України). Метою статті є розкриття особливостей створення, змісту, функціональних особливостей і призначення вебпорталу ДНПБ. Обґрунтовано відповідність сайту вимогам релевантності, змістової повноти, простоти й доступності, актуальності, створення унікального стилю, гармонійного поєднання традицій науково-педагогічної бібліотеки та нових технологічних рішень. Доведено, що вебпортал ДНПБ повною мірою виконує інформаційні, пошукові, освітні, рекламні, навігаційні функції та є інтегрованим ресурсом, потужним засобом для просування інформаційно-бібліотечних продуктів і послуг, відповідає сучасним науково-освітнім запитам суспільства. Представлено огляд електронного каталогу ДНПБ як основи для наукових розвідок. Статистично підтверджено затребуваність вебпорталу установи. Констатовано, що вебпортал є потужним інструментом для проведення наукових досліджень з питань освіти, педагогіки, психології. Його функціонування є також вагомим чинником, що впливає на імідж як ДНПБ, так і НАПН України. Визначено пріоритетні завдання щодо вдосконалення вебпорталу.

ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД

15. Крочева Н. М. Інформаційно-бібліотечні ресурси з питань педагогіки та освіти (за матеріалами сайтів бібліотек університетів Німеччини). *Open educational e-environment of Modern University = Відкрите освітнє e-середовище сучасного університету*. 2021. № 10. С. 89–102. Бібліогр.: 11 назв. URL: <https://openedu.kubg.edu.ua/journal/index.php/openedu/article/view/341/359> (дата звернення: 2.07.2022).

Розглянуто результати інформаційного огляду матеріалів сайтів бібліотек університетів Німеччини. Сформовано вибірку з одинадцяти бібліотек,

критеріями добору до якої слугували такі показники, як універсальність комплектування фонду; наявність у структурі інформаційних ресурсів зібрань рідкісних, рукописних та старовинних друкованих видань; участь у мережі бібліотечних установ, розташованих у студентських містечках (кампусах). Укомплектовано фонди бібліотек документами вузького спеціалізованого спрямування. Висвітлено практичні проблеми створення інформаційно-бібліотечних ресурсів з питань освіти та педагогіки; описано визначальні складові змістового наповнення та композиційного оформлення сайтів зазначених бібліотек. Виявлено та узагальнено напрями формування ресурсів досліджуваного сегмента бібліотек університетів з одноконтурною та двоконтурною структурою. В університетах першого типу бібліотеки здійснюють функції центральної і периферійної бібліотечної структури, і, як правило, інформаційно-бібліотечні ресурси з питань педагогіки та освіти експортуються з OPAC (Online Public Access Catalog) і KVK (Karlsruher Virtuelle Katalog). В університетах з двоконтурною структурою бібліотек на сайті містяться ресурси освітнього і педагогічного призначення, а у відділеннях бібліотек відображено ресурси спеціалізованого характеру. Наведено якісні характеристики порталів освітньої та педагогічної проблематики, розміщені на основі інформаційної системи DBIS. Розкрито особливості сформованих інформаційних ресурсів на основі різномірних інформаційних джерел відповідно до потреб користувачів з мінімізацією інформаційного перевантаження не обов'язковими («зайвими») інформаційними потоками. Висвітлено напрями формування контенту, перспективи розвитку порталу «Pädagogik».

16. Jaffy M. Bento-Box User Experience Study at Franklin University. *Information Technology & Libraries*. 2020. Vol. 39, № 1. 20 p. URL: <https://ejournals.bc.edu/index.php/ital/article/view/11581/9927> (date of request: 23.09.20223).

Наведено переваги методу bento-box для пошуку бібліотечних ресурсів, включно з порівнянням методу з інтерфейсом пошуку на вкладках. Описано дослідження зручності використання, проведене бібліотекою університету Франкліна, в якому 27 студентів шукали статтю, електронну книгу та журнал на двох вебсайтах, із яких один застосовував бенто-пошук, інший – пошуковий сервіс EBSCO Discovery Service (EDS). Екранні записи пошукових запитів було переглянуто, щоб побачити, які дії користувачі виконували під час пошуку інформації на кожному вебсайті, а також як довго тривали пошуки. Студенти також заповнювали анкети, у яких зазначали, що вони думають про кожен тип пошуку. Загалом студенти знайшли більше інформації на сайті bento-box і наголосили на його невеликій перевазі над EDS. Пошук на сайті bento-box також дав швидші результати, ніж на сайті EDS. У результаті бібліотека університету Франкліна вирішила впровадити пошук на bento-box на своєму вебсайті.

17. Khymysia N., Kuchma M. Features of Positioning of German University Libraries on Official Websites. *Вісн. Харків. держ. акад. культури* : зб. наук. пр. / Харків. держ. акад. культури ; за заг. ред. А. А. Соляник. Харків : ХДАК, 2021. Вип. 60. С. 43–52. Бібліогр.: с. 51–52. URL: <http://v-khsac.in.ua/article/download/246745/244126>.

Мета статті – проаналізувати особливості позиціонування університетських бібліотек Німеччини на офіційних вебсайтах. Методологія. Для виконання

дослідження використано аналітичний метод, методи опису, зіставлення та узагальнення. Результати. Описано особливості позиціювання університетських бібліотек Німеччини в інтерактивному просторі через офіційний сайт, проаналізовано технології позиціювання бібліотечної установи та підходи до бібліотечного іміджмейкінгу в Німеччині. Новизна. У дослідженні вперше здійснено аналіз особливостей позиціювання сайтів університетських бібліотек Німеччини. Практичне значення. Матеріали та висновки дослідження можна використовувати для розвитку вітчизняних бібліотечних установ закладів вищої освіти, оптимізації загальної стратегії позиціювання цих бібліотек та запровадження нових підходів щодо брендингу, іміджування цих установ в Україні. Висновки. Сучасна університетська бібліотека стає не лише місцем акумуляції та зберігання інформації, а й своєрідною візитною карткою навчального закладу, одним з головних ресурсів, що забезпечує іміджеве позиціювання установи. Дослідження та аналіз досвіду позиціювання бібліотек університетів Німеччини допоможе оптимізувати технології брендингу та іміджування українських бібліотек, слугуватиме основою для загального розвитку установи та її інтеграції в європейський, світовий освітній і науковий простір.

18. Leonard A., Chigwada J., Mushi G. The State of Embedded Librarianship in the University Research Processes in Selected African Academic Libraries. *Library Management*. 2023. DOI: <https://doi.org/10.1108/LM-06-2023-0045>.

Мета дослідження – вивчити стан бібліотечної справи в африканських академічних бібліотеках шляхом вивчення ступеня залучення бібліотекарів до дослідницьких процесів у вибраних академічних бібліотеках Африки. З цією метою проведено опитування для отримання даних за допомогою онлайн-анкети. Учасники досліджуваної групи – бібліотекарі, які безпосередньо підтримували дослідників протягом дослідницького процесу у відділах наукової комунікації та інформаційних послуг. Для відбору бібліотекарів використано цілеспрямовану вибірку і отримано 63 відповіді з цільових 100. Зібрані дані проаналізовано за допомогою статистичного пакета програм для соціальних наук (SPSS), а аналіз вмісту використано для аналізу відкритих запитань. Результати дослідження показали, що ступінь і характер залученості бібліотекарів у дослідницький процес відрізняються в різних університетських установах Африки. Визначено проблеми та сфери прогалин у дослідницьких навичках серед бібліотекарів, а також надано пропозиції щодо їх усунення. Результати дослідження можуть бути використані бібліотеками як основа для залучення бібліотекарів до дослідницького процесу. Надано практичні рекомендації для бібліотечних працівників в академічних колах, установах, що пропонують бібліотечну та інформаційну освіту, а також керівництву бібліотек, яке несе відповідальність за дослідницький процес. Дослідження пропонує нову перспективу розвитку бібліотечної справи, генерує знання та ідеї, які сприяють розробці ефективних бібліотечних практик в африканських академічних бібліотеках для підвищення рівня послуг з підтримки досліджень і просування наукових досліджень у регіоні.

19. Niziers G., Richard G. Cooperative Preservation Management and the Digitisation of Journal Collections in French Higher Education Libraries. *Library Management*. 2023. Vol. 44, No. 5. P. 357–360. DOI: <https://doi.org/10.1108/LM-10-2022-0099>.

Мета дослідження – висвітлити результати та проблеми спільного збереження та оцифрування колекцій журналів у французьких бібліотеках закладів вищої освіти. Здійснено огляд французької ініціативи зі спільного збереження наукових журналів та програми Persée. Автори дійшли висновку, що після 18 років роботи французької ініціативи зі збереження спільних журналів програма оцифрування Persée є новим важелем спільної політики. Проведене дослідження сприяє обговоренню питання взаємодоповнюваності між збереженням й оцифруванням колекції журналів.

Persée – це портал, на якому представлено колекцію французьких журналів у галузі гуманітарних та соціальних наук. Persee.fr пропонує безкоштовний і відкритий доступ до повних колекцій наукових публікацій (журналів, книг, матеріалів конференцій, серійних публікацій, першоджерел тощо), пов’язаних з інструментами дослідження та використання. Persée подолав рубіж у 1 мільйон документів із безкоштовним доступом на порталі. Цей успіх команда Persée поділяє зі своїми наглядовими органами – ENS de Lyon, CNRS та Міністерством вищої освіти та досліджень, а також з усіма партнерами і користувачами, які щодня роблять свій внесок у розвиток порталу. Мільйонний документ походить із колекції Cahiers de la villa Kérylos. Його можна знайти в матеріалах конференції «Греція в глибинах Азії» (жовтень 2015 р.). Важливо також наголосити на плідному партнерстві з Académie des Inscriptions et Belles-Lettres, яка продовжує довіряти поширення та просування своїх колекцій.

20. Pal S. K. Role of Digital Libraries in the Development of Distance Education in India. *Emerging Technology in Library & Information Science Edition: 1Chapter: Role of Digital Libraries in the Development of Distance Education in India.* / Editors: Dr. B G Mukhyadal, 2012. Publisher: Arthava Publication. URL: https://www.researchgate.net/publication/284155876_Role_of_Digital_Libraries_in_the_Development_of_Distance_Education_in_India (date of request: 25.059.20223).

Відкрите та дистанційне навчання є однією з найбільш швидкозростаючих сфер освіти, і його потенційний вплив на всі освітні системи високо оцінено завдяки розвитку інформаційних технологій на основі інтернету, зокрема Всесвітньої павутини та цифрових бібліотек в Індії. Електронні бібліотеки відіграють вирішальну роль у розвитку системи дистанційної освіти та дистанційного навчання в Індії. Нині вони є одним із основних джерел інформації для студентів, які навчаються за цією системою навчання. Електронні бібліотеки містять величезну кількість навчальних даних (тексту, аудіо та відео), які пропонують програми дистанційного навчання. Тож організація цифрових бібліотек є дуже важливою для легкого й швидкого доступу до потрібної інформації. Неправильна категоризація даних може ввести в оману студентів, які шукають бібліотеку. Електронні бібліотеки відіграють важливу роль у сприянні ефективному процесу електронного навчання, яке має переваги в доставці потрібного контенту потрібній людині в потрібний час. Розвиток системи дистанційної освіти можливий тільки завдяки цифровим бібліотекам

Індії. У статті розглянуто розвиток дистанційної освіти, необхідність і важливість електронного навчання, а також роль цифрових бібліотек у дистанційній освіті та процесі електронного навчання.

21. Stepaniuk O. L., Kyrpyta T. V. Göttingen State and University Library (Germany) as a Model for Successful Symbiosis of Municipal and University Library. *University Library at a New Stage of Social Communications Development. Conference Proceedings* : [electronic journal]. Dnipro, 2019. № 4. P. 5–10. URL: <http://unilibnsd.diit.edu.ua/article/download/187088/188618> (date of request: 25.09.2023).

У статті схарактеризовано Нижньосаксонську земельну й університетську бібліотеку в Геттінгені (Німеччина) як таку, де враховано особливості функцій публічної та наукової бібліотек. Висвітлено інформацію про цифрові й книжкові ресурси бібліотеки як акумуляцію досвіду, можливого для втілення в університетських бібліотеках України.

22. Visions of Value: Leading the Development of a View of the University Library in the 21st Century / Gavin Boyce, Angela Greenwood, Amy Haworth, Jacky Hodgson, Chris Jones, Gary Marsh, Maria Mawson, Rosa Sadler. *The Journal of Academic Librarianship*. 2019. Vol. 45, № 5. P. 1–8. URL: <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0099133319302198/pdf?md5=10ed4cad91aadf3896f213a43ab8a9&pid=1-s2.0-S0099133319302198-main.pdf> (date of request: 25.09.2023).

Впродовж 2018 р. бібліотека Шеффілдського університету провела серію інтерв'ю та семінарів із зацікавленими сторонами в рамках стратегічного проекту, присвяченого вивченню значення університетської бібліотеки у XXI столітті. Учасникам запропоновано поміркувати над майбутнім значенням університетської бібліотеки за допомогою серії запитань, спрямованих на отримання ціннісних тверджень через інструмент, який проєктна група назвала «колесом цінностей». Відповіді щодо майбутнього середовища згруповано в чотири категорії, що відображають рушійні сили змін – цифровізацію, досвід студентів, диверсифікацію та співпрацю із розумінням, що між ними існують значні взаємозв'язки. Такий підхід виявився корисним для отримання відповідей від учасників за умови визнаних труднощів виходу за межі сучасних поглядів на бібліотеку і рекомендовано іншим університетам, які передбачають здійснити подібний проєкт.

23. Wojciechowski J. Fatalny Rok Dzika [Zasób elektroniczny]. *Biuletyn EBIB*. 2020. № 1 (190). 12 s. URL: <http://ebibojs.pl/index.php/ebib/article/view/654/693> (data złożenia wniosku: 25.09.2023).

Висвітлено проблеми, що виникли у бібліотечній сфері Польщі в 2019 р. Зокрема, ліквідовано 5000 шкільних бібліотек, кілька сотень публічних, розпочато роботу з реорганізації бібліотек закладів вищої освіти. Крім того, у вищій школі ліквідовано підготовку спеціалістів за напрямками «бібліотечна справа» та «інформаційні науки». Через це бібліотеки намагаються запропонувати користувачам нові послуги й нові форми роботи, серед яких створення Національною бібліотекою Польщі цифрової бібліотеки Polona. Разом з тим загальну ситуацію в бібліотечній сфері автор характеризує як незадовільну і просто загрозливу, адже бібліотеки не мають ані суспільної підтримки, ані підтримки з боку держави.

Отже, висвітлені в реферативному огляді результати українських і зарубіжних досліджень щодо сучасних трендів розвитку освітянських бібліотек дають підстави стверджувати, що освітянські бібліотеки у складних викликах сьогодення оперативно реагують на виклики. Їх діяльність спрямована на науково-інформаційне забезпечення освіти та педагогіки, надання доступу користувачам до інформації із застосуванням в своїй діяльності електронних технологій та інформаційних ресурсів. Аналіз найкращих бібліотечних практик показав, що активне впровадження дистанційного навчання спонукало освітянські бібліотеки до впровадження комплексу нових сервісів і послуг в цифровому форматі, підтримки бібліотекарями руху Відкритого доступу, створення інформаційних продуктів, які відрізняються за жанрами, каналами транслявання, принципом взаємодії та адресністю, упровадження інтернет-інструментарію.

Перспективи подальших досліджень полягають у площині проблем залучення бібліотечних фахівців освітянських бібліотек до дослідницьких процесів, розширення каналів цифрової комунікації з користувачами, формуванні цифрових компетентностей бібліотечних працівників та користувачів, упровадженні інтерактивних проєктів, акумуляції матеріалів для цифрової освіти, розвитку технологій брендингу й іміджування в українських освітянських бібліотеках, організації електронних бібліотек для дистанційної освіти.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. **Денбновецький С. О.** Цифрова трансформація українських бібліотек в умовах глобалізаційних перетворень. *Бібліотекознавство. Документознавство. Інформологія*. 2022. №1. С. 26–33. URL: <http://journals.uran.ua/bdi/article/view/257256> (дата звернення: 25.09.2023).

2. **Добко Т., Хемчян І.** Науково-методичні засади розвитку освітянських бібліотек як важливого складника освітнього середовища: підсумки наукового дослідження. *Наукові праці Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського*. 2019. Вип. 56. С. 90–110. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/nrnbuimviv_2019_56_8 (дата звернення: 25.09.2023).

3. **Добровольська В. В., Чередник Л. А.** Інноваційна діяльність бібліотек в умовах цифрового суспільства. *Бібліотекознавство. Документознавство. Інформологія*. 2023. № 1. С. 5–11. Бібліогр.: 21 назва. URL: <http://journals.uran.ua/bdi/article/view/276758> (дата звернення: 25.09.2023).

4. **Кропочева Н. М.** Інформаційно-бібліотечні ресурси з питань педагогіки та освіти (за матеріалами сайтів бібліотек університетів Німеччини). *Open educational e-environment of Modern University = Відкрите освітнє e-середовище сучасного університету*. 2021. № 10. С. 89–102. Бібліогр.: 11 назв. URL: <https://openedu.kubg.edu.ua/journal/index.php/openedu/article/view/341/359>, вільний (дата звернення: 2.07.2022).

5. **Кропочева Н. М.** Особливості змісту та технологій висвітлення інформаційних ресурсів мережі освітянських бібліотек в умовах воєнного стану. *Вісник Книжкової палати*. 2023. С. 19–27. Бібліогр.: с. 25–26 (18 назв.). URL: <http://visnyk.ukrbook.net/article/view/276407> (дата звернення: 2.07.2022)..

6. **Кучерук О. А., Караман С. О., Караман О. В.** Науково-освітні електронні бібліотеки у фаховій підготовці майбутніх учителів-словесників. *Інформаційні технології і засоби навчання*. 2018. Т. 65, № 3. С. 152–165. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ITZN_2018_65_3_14 (дата звернення: 25.09.2023).

7. **Левченко Н.** Електронні ресурси бібліотеки в інформаційному забезпеченні навчального процесу. *Вісник Книжкової палати*. 2018. № 10. С. 27–30. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vkp_2018_10_7.

8. **Міщанин Н.** Проблеми формування інтернет-ресурсів бібліотек системи неперервної педагогічної освіти України. *Вісн. Кн. палати*. 2019. № 10. С. 30–34. Бібліогр.: 18 назв. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vkp_2019_10_9.

9. **Назаровець С., Кулик Є.** Бібліотека 4.0: технології та сервіси майбутнього. *Бібл. вісн.* 2017. № 5. С. 3–14. Бібліогр.: 35 назв. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/bv_2017_5_3.

10. **Павенко Н. В.** On-line мобільність бібліотекаря закладу професійної освіти як механізм інноваційного розвитку сучасного інформаційного простору. *Використання інструментів веб-технологій як основа розширення бібліотечних онлайн послуг у формуванні сучасного іміджу бібліотеки: матеріали наук.-практ. інтернет-конф., Ужгород, 18–25 черв. 2019 р. / ДВНЗ «Ужгородський національний університет», Наук. б-ка. Електрон. дані. Ужгород, 2019.* URL: <https://dSPACE.uzhnu.edu.ua/jspui/bitstream/lib/24622/3/ON-LINE%20МОБІЛЬНІСТЬ%20БІБЛІОТЕКАРЯ.pdf> (дата звернення: 25.09.2023).

11. **Ржеуський А., Кунанець Н.** Бібліотечно-інформаційне обслуговування користувачів в умовах карантину на прикладі бібліотек педагогічних закладів вищої освіти. *Бібліотечний вісник*. 2022. № 2. С. 35–45. DOI: <https://doi.org/10.15407/bv2022.02.035>.

12. **Ржеуський А., Кунанець Н.** Електронні інформаційні ресурси бібліотек галузевих закладів вищої освіти України під час карантинних обмежень та воєнного стану. *Укр. журн. з бібліотекознавства та інформ. наук*. 2023. Вип. 11. С. 96–110. Бібліогр.: с. 106–109. DOI: <https://doi.org/10.31866/2616-7654.11.2023.282667>.

13. **Салата Г. В.** Тенденції і розвиток бібліотек у цифровому середовищі. *Вісн. Харків. держ. акад. культури* : зб. наук. пр. / Харків. держ. акад. культури ; за заг. ред. А. А. Соляник. Харків : ХДАК, 2022. Вип. 61. С. 30–39. DOI: <https://doi.org/10.31516/2410-5333.061.03>.

14. **Якуніна Н. В.** Бібліотеки закладів вищої освіти: сучасні виклики. *Бібл. Меркурій*. 2019. Вип. 2(22). С. 267–272. DOI: [https://doi.org/10.18524/2304-1447.2019.2\(22\).180388](https://doi.org/10.18524/2304-1447.2019.2(22).180388).

15. **Jaffy M.** Bento-Box User Experience Study at Franklin University. *Information Technology & Libraries*. 2020. Vol. 39, № 1. 20 pp. URL: <https://ejournals.bc.edu/index.php/ital/article/view/11581/9927> (date of request: 23.09.20223).

16. **Khymytsia N., Kuchma M.** Features of Positioning of German University Libraries on Official Websites. *Вісн. Харків. держ. акад. культури* : зб. наук. пр. / Харків. держ. акад. культури ; за заг. ред. А. А. Соляник. Харків : ХДАК, 2021. Вип. 60. С. 43–52. Бібліогр.: с. 51–52. URL: <http://v-khsac.in.ua/article/download/246745/244126>.

17. **Leonard A., Chigwada J., Mushi G.** The State of Embedded Librarianship in the University Research Processes in Selected African Academic Libraries. *Library Management*. 2023. DOI: <https://doi.org/10.1108/LM-06-2023-0045>.

18. **Niziers G., Richard G.** Cooperative Preservation Management and the Digitisation of Journal Collections in French Higher Education Libraries. *Library Management*. 2023. Vol. 44, No. 5. P. 357–360. DOI: <https://doi.org/10.1108/LM-10-2022-0099>.

19. **Pal S. K.** Role of Digital Libraries in the Development of Distance Education in India. *Emerging Technology in Library & Information Science Edition*: 1Chapter: Role of Digital Libraries in the Development of Distance Education in India. / Editors: Dr. B. G. Mukhyadal, 2012. Publisher: Arthava Publication. URL: https://www.researchgate.net/publication/284155876_Role_of_Digital_Libraries_in_the_Development_of_Distance_Education_in_India (date of request: 25.05.2023).

20. **Stepaniuk O. L., Kyrpyta T. V.** Göttingen State and University Library (Germany) as a Model for Successful Symbiosis of Municipal and University Library. *University Library at a New Stage of Social Communications Development. Conference Proceedings* : [electronic journal]. Dnipro, 2019. № 4. P. 5–10. DOI: https://doi.org/10.15802/unilib/2019_187088.

21. **The Webportal of V. O. Sukhomlynsky State Scientific and Pedagogical library of Ukraine as an Information Resource for Implementation of Research in Education, Pedagogy and Psychology** [Electronic resource] / Larysa D. Berezivska, Olga P. Pinchuk, Nataliya V. Varaksina. *Information Technologies and Learning Tools*. 2020. Vol. 78, № 4. P. 249–265. Bibliography: 32 titles. DOI: <https://doi.org/10.33407/itlt.v78i4.4055>.

22. **Visions of Value: Leading the Development of a View of the University Library in the 21st Century** / G. Boyce, A. Greenwood, A. Haworth, J. Hodgson, Ch. Jones, G. Marsh, M. Mawson, R. Sadler. *The Journal of Academic Librarianship*. 2019. Vol. 45, № 5. P. 1–8. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.acalib.2019.102046>.

23. **Wojciechowski J.** Fatalny Rok Dzika [Zasób elektroniczny]. *Biuletyn EBIB*. 2020. № 1 (190). 12 s. URL: <http://ebibojs.pl/index.php/ebib/article/view/654/693> (data złożenia wniosku: 25.09.2023).